

celurus digitatus *Gris.* (J.), *Phyteuma rumelicum Gris.* (J.), *Potentilla Haynaldiana Janka* (J.), *P. taurica Willd.* (J.), *P. Valderia L.* (K.), *Pyrethrum Millefolium Willd.* (J.),

Ranunculus incomparabilis Janka (J.), *R. montanus W.* Erdély (K.), *Rubus affinis W. & N.* (K.).

Salix crataegifolia Bert. (K.), *Sanguisorba dodecandra Mor.* (K.), *Saxifraga adscendens L.* Torda (G.), *S. pseudosancta Janka* (J.), *S. sancta Gris.* (J.), *Scabiosa triniaefolia Friv.* (J.), *Scirpus Savii Seb. & M.* (K.), *Sedum violaceum Vahl* (K.), *Seseli peucedanifolium Bess.* (J.), *Silene Fabaria Sibth. & Sm.* (J.), *S. Frivaldszkyana Hampe* (J.), *S. sericea All.* (K.), *S. supina M. B.* (J.), *Sisymbrium Zanonii Ball.* (K.), *Stachys orientalis Vahl* (J.), *S. tenuifolia Janka* (J.), *Statice minutiflora Guss.* (K.), *Sueda splendens Gr. & Godr.* (J.).

Thlaspi Jankae Kern. Pest (F.), *Tillaea muscosa L.* (K.), *Trifolium incarnatum L.* Bánffy-Hunyad (F.), *T. parviflorum Ehrh.* Torda (G.), *T. trichopterum Panc.* (J.).

Urtica dioica L. v. subinermis Uechtr. (K.).

Veronica didyma Ten. (K.), *Vicia melanops Sibth.* (K.), *Viola delphinantha Boiss.* (J.).

Még egy tetemes szaporodásnak örvend gyűjteményünk, a menyinyiben Knapp József egyetemi tanár-segéd ur a muzeumi választmány részéről nyert anyagi támogatás folytán, a gyűjteményeinkben lévő erdélyi hézagokat pótolta, kirándulásairól 1730 példány növényt átadván rendeltetésüknek. Ezen gyűjtésekről remélhetőleg legközelebb teszen majd ő maga jelentést egy szakszerűen szerkesztett értekezésben.

A muzeumi herbarium mindenki számára, ki a növény tannal foglalkozik, az egész héten át nyitva van, és azt hiszem, nem adok hiába azon reménynek kifejezést, hogy az egyszer ha pár év múlva be leszen rendezve, külső felállítására nézve, bármely európai gyűjteménnyel versenyezhet, és beltartalmára nézve is igen sok tanulmányoknak szolgáltathat anyagot.

Dr. Kanitz Ágost.

III. Ásványtani osztály.

Van szerencsém az erdélyi muzeumegylet ásvány- és földtani gyűjteményeinek állapotáról évi jelentést tenni.

Először is jelentenem kell, hogy magam az elmúlt évben kiválóan csak az ásványtani gyűjteménnyel foglalkoztam, s hogy a földtani gyűjtemények kezelését a gyűjtemények segédőrrére, Herbach Ferencz urra bízam, a miért is jelentésem kapcsában Herbach urnak a földtani gyűjteményre vonatkozó jelentését változatlanul fel fogom olvasni.

Részemről ki kell először emelnem, hogy az egyeslet tiszt. választmánya beleegyezésével a gyűjtemények tökéletes föllállításához szükséges szekrények u. m. két lejtős fedelű, a terem közepét elfoglaló, és hat oldali szekrény készült, s hogy így lehetséges lesz a muzeumi épületben még hátramaradt őslénytani tárgyakat is áthoznunk és fölláttanunk.

Jelentem továbbá, hogy az ásványgyűjtemény egy részét, mely a lejtős fedelű szekrényekben van elhelyezve, a jelen tudományos követelményeknek megfelelőbben újra rendeztem, e célra az alkalmatlan példányokat ugyanezen szekrények fiókjaiba elhelyeztem, a rendszer kiegészítésére szükséges fajokat és példányokat pedig az egyetem ásványaival pótoltam. Hogy azonban a muzeumegylet ásványait az egyetem tulajdonába tartozóktól különynen meg lehessen különböztetni, az előbbieket fekete, az utóbbiak kék számmal és feliratokkal vannak leltározva. Ekképp kétujonnan rendezett gyűjtemény van a terem közepén kiállítva, egy rendszeres gyűjtemény, melyben a muzeum-egyletnek 601 számozott példányban 696 darab legszebb és legértékesebb—, és egy terminologiai gyűjtemény, melyben 253 részben számozott példányban 327 darab kevésbbé szép és becses ásványa van kiállítva. A terminologiai gyűjteménynek rendezése különben nincsen még befejezve, s sok példány azért nincs még számozva és leltározva, mert a kevésbbé értékes és elhasználásra szánt anyagból lett kiválasztva. Mihelyt ezen gyűjtemény is tökéletesen be lesz fejezve, az abban foglalt darabok is okvetlenül leltározatni fognak.

A leltárt és leltározást illetőleg ki kell emelnem, hogy a muzeumegylet által készített leltárak három példányainak egyike sem állván rendelkezésemre, az ásványgyűjtemény rendezésénél tett változtatásokat nem jegyezhettem belé, de hogy ez utólagosan meg fog történni, mihelyt egy leltár a gyűjteményben le lesz téve. Van ugyan az ásványgyűjteményekről egy régibb leltár, de ebben nincsen üres rovat, hova az illető jegyzeteket írni lehetne.

A gyűjtemény helyiségeire vonatkozólag egy hiányt ki kell emelnem, de ezen is remélhetőleg nem sokára segítve lesz. Értém ugyanis a termeknek rendkívüli rossz padlózatát, mely miatt a gyűjteményt a portól megóvni lehetetlen. Még a mult év végén bejelentém azonban ezen bajt az egyetem tanácsának, s ez szakértőt küldött, ki javaslatot és költségvetést készített a padló lehetőleg jó karba helyezéséről—s az jóváhagyás végett a magas ministeriumhoz fölterjesztve lett.

Végül kötelességemnek tartom bejelenteni a mult év alatt ásvány- és földtani tárgyakban befolyt ajándékokat; ezek:

gr. Eszterházy Kálmán főispán urtól;

- 1 db. asphalt-márga a Val Travorsból;
 Mosel Antal bányatanácsos urtól:
- 1 db. kristálykőszó, agyagra növe, Torda, a Rudolfbánya váj-
 talpából;
- 1 db. nagyszemű kőszó Deésaknáról;
 Több db. kővület az agyagból, Marosujvárról;
- 1 db. chloritpala pyrittel, zárvány a sőtömbzetből Parajdról;
- 1 db. aragonit-kéreg, üledék egy sósforrásból Parajd vidékéről;
- 1 db. kristálykőszó, szemcsés sónöve. Kolozsról;
- Cseh Lajos bányatanácsos urtól:
- 16 db. Gránátkristály Offenbánya vidékéről;
 Barta János sebész urtól:
- 1 db. kristályodott kőszó Kolozsról;
 Herbich Ferencz őrsegéd urtól:
- 1 db. zirkon Miaskból;
1. db. fűrtös auripigment arsenen, fennőtt baryttal, Kapnikről.

Ennek kapcsában van szerencsém Herbich Ferencz őrsegéd ur-
 nak jelentését a földtani gyűjteményre vonatkozólag fölolvadni.

„A muzeumegylet célját szemmel tartva, a múlt évben is oda
 igyekeztem, hogy a hazai földtani gyűjtemény kiegészítettessék, s ez
 — különösen a Székelyföldre vonatkozólag — kielégítően sikerült is.

A földtani vizsgálatok, melyeket a kormány megbízásából a
 múlt évben keresztülvittem, lehetőségessé tették, hogy a keleti Kár-
 pátok egy nagy részének, különösen a Csík- és Háromszéknek kő-
 zetnemeit összegyűjtsem.

A Tatros folyó vízterületében a dyas, trias, kréta és eocen
 képletek kőzeteit nagy választékban gyűjtém, az Úzvölgye az ott
 gyűjtött kőzetváltozatok által földtanilag tökéletesen képviselve van
 s a Kászon is tetemes anyagot nyújtott.

A Háromszékben a Bérczesről, Ojtoz, Osdola, Gelencze, Zabo-
 la, Kovászna, Zágón, Borosnyáról és a Csukásról minden kőzetválto-
 zat megvan: a bodoki hegységben Angyalosról, Giődöfalváról, Bodok-
 ról, Málnásról, valamint Sepsi-Szt.-György vidékéről is mélyen be a
 baróthi hegységig s ott a Sűgőről, Görgőről és Pisztrángosról meg-
 van minden kőzetváltozat.

Az ezen területen gyűjtött s ezer darabon felül menő kőzetta-
 ni és őslénytani tárgyakkal a muzeum gyűjteményébe kebelezése ál-
 tal az Aranyosszék kivételével az egész Székelyföld földtana any-
 nyira képviselve van, hogy ezen országterületnek részletes földtani
 leírása lehetséges lesz.

Hogy a muzeumnak ezen gyűjteményei hazánkon kívül is jó hirnek örvendenek, bizonyítják tudós férfiak és külföldi intézetek gyakori tudakozódásai, névleg Münchenből, Lipséből, Bécsből, Berlinből, Bonnól s. a. t., továbbá a bécsi bir. földt. intézetnek utolsó palaeontologiai értekezése, melyben a muzeum őslénytani gyűjteményeinek, melyek nagyrészt fölhasználva lettek, fényes elismeréssel adózik. Föl- említhetem azt is, hogy a muzeumegyelet által a világtárlaton kiállított „Erdély eruptiv kőzeteinek gyűjteménye“ az érdemérmét nyerte.

De a midőn a muzeum földtani gyűjteményei saját erejéből ily mó don növekednek és tökélyesbülnek, sajnálni lehet, hogy kifelé csak kevés érdeket költ azon fejlődés, s hogy a mult évről ily úton semmi növekedéssel sem dicsekedhetik a földtani gyűjtemény.“

Kolozsvárt, 1874. márcz. hó 12-én.

Koch Antal.

V. A régiség- és éremtárról.

Régiség- és éremtárunk történelme a lefolyt 1873-ik évben kevés nevezetes es feljegyezni való eseményt nyujt. Ha csak nem akarok kiterjeszkedni naplószerű felszámolására annak, hogy hónapról hónapra, hétről hétre, mit, mennyit és mi módon dolgoztam, voltaképpen nincs is egyéb jelenteni valóm, mint hogy a kezem alá adott gyűjtemény rendben van, hogy igyekszem ezt a rendet tökélyesbbé tenni, és a gyűjtemény tárgyait mentől tetszetősb csoportosítás és kiállítás által oly előnyösen tüntetni a látogató szemébe, a mint a rendelkezésemre álló személyes izlés, és a nem e czélra bérendezett helyiség viszonyai engedik. A gyűjtemény elérte a tökélynek egy bizonyos fokát, a melyen új szerzemények, ugy a mint nálunk ajándékokból és az e végre fordítható csekély pénzből eszközölhető vásárlásokból gyűlhetnek, lényegesen nem módosítják azt az őszbenyomást, a melyet tesz a gyűjtemény oly látogatóra, a ki nem éppen szaktudós. A mi régiségtárunk azok közé a gyűjtemények közé tartozik, a melyek kicsinyben nagyok; számos és érdekes darabot foglal magában, de ezek nem szemkápráztatók, nem távolról ragyogók. Közélről és apróra kell a mi gyűjteményünket nézni, hogy fogalmat lehessen róla szerezni, mennyi szép és érdekes tárgy van benne.

Eddig tett jelentéseimben több izben volt alkalmam megemlíteni, hogy régiségtárunk különösen középkori hazai, u. n. transsilvanicumokban felette szegény; évről évre vándorolnak ki az országból az ily tárgyak; a hol még léteznek egyes családok birtokában, hozzáférhetetlenek, mert vagy éppen nem eladók, vagy ha igen, oly áron, a melyet mi nem győzünk. Divattá vált most a középkori régészet, régész és műkedvelő cím alatt egész sáskaserge a zsbárusoknak kutatja fel az ország minden vidékét, és a legkevesebbet jelentő cse-